

درس هشتم: رکود، بیکاری و فقر

مقدمه:

منحنی مرز امکانات تولید منحنی ای است که نشان دهنده حداکثر امکان تولید شرکت با منابع موجود هست. مرز امکانات تولید مرزی است بین آنچه یک کسب و کار (همانند تولیدی) با استفاده از منابع موجود و در دسترسش می‌تواند تولید کند و آنچه نمی‌تواند. این کسب و کار تولیدی را که با نقطه ای بر روی مرز امکانات تولید نشان داده شده است انتخاب کند. بازار مجموعه خریداران و فروشندگان که در مکانی که با یکدیگر ارتباط دارند.

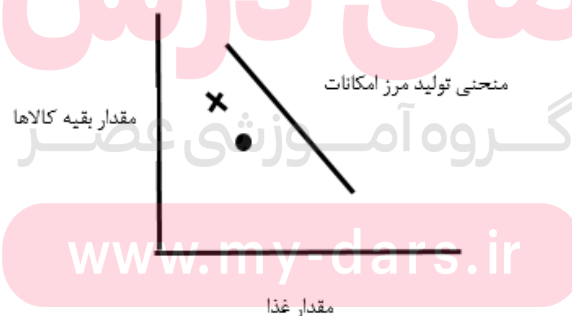
منابع غیر فعال و منحنی مرز امکانات تولید

رکود: باعث می‌شود صنایع تولید (زمین، مواد اولیه سرمایه، نیروی کار) کمتری مورد نیاز باشد سرمایه کمتر نیروی کار کمتر مورد نیاز است.

این بیکاری باعث می‌شود که کشور در زیر منحنی مرز امکانات تولید قرار گیرد.

دلایل قرار گرفتن در زیر منحنی

تعطیلی بعضی از کارخانه‌ها بیکاری بعضی از کارگرها و وقتی یک اقتصاد منابع غیر فعال دارد برای اینکه کشور از زیر منحنی امکانات به روی امکانات تولید انتقال یابد می‌توان از منابع غیر فعال اقتصاد استفاده کرد و کالاها و خدمات زیادی تولید کند.

فعالیت فردی در کلاس

با توجه به مفهوم منحنی مرز امکانات تولید این جمله را تحلیل کنید؟

«وقتی یک اقتصاد منابع غیر فعال دارد هیچ احتیاجی به انتقال منابع از تولید یک کالا به تولید کالای دیگری نیست»

در وضعیت رکود اقتصاد زیر منحنی مرز امکانات تولید قرار می گیرد یعنی از امکانات تولید کمتر استفاده شده و ما نیروی کار بیکار داریم و سرمایه کمتر استفاده شده که در این صورت فقط با استفاده از منابع غیر فعال می توان کالاها و خدمات زیادی تولید کند و دیگر نیاز به انتقال منابع از تولید یک کالا به تولید کالای دیگری نیست.

اشتغال

تعریف شغل: هر نوع فعالیتی که افراد انجام می دهند و در مقابل آن دستمزد دریافت می کنند شغل می گویند.

تعریف شاغل: کسانی که در ازای کاری که انجام می دهند دستمزد با حقوق می گیرند شاغل محسوب می شوند.

انواع شغل

۱. **شغل تمام وقت:** شغلی که افراد از صبح تا عصر در آن شغل مشغول باشند.

۲. **شغل پاره وقت:** شغلی که افراد فقط زمان معینی مشغول آن کار باشند.

بیکار: کسی هست که بالاتر از ۱۵ سال دارد در جستجوی کار هست ولی کاری برای خود پیدا نمی کند.

دانش آموز دانشجو بازنشسته و خانه دار چون دنبال کار نشده بیکار محسوب نمی شود.

جمعیت:

۱- **غیر فعال:** افراد دیگری که در سن کار (بالای ۱۵ سال) قرار دارند ولی شاغل یا بیکار نیستند مانند

دانشجویان دانش آموزان بالای ۱۵ سال

۲- **فعال:** افرادی هستند که یا مشغول به کارند یا دنبال کار می گردند.

نرخ بیکاری: نسبت تعداد بیکاران به کل جمعیت فعال ضربدر صد

$$100 \times \frac{\text{جمعیت بیکار 15 ساله و بیشتر}}{\text{جمعیت فعال 15 ساله و بیشتر}} = \text{محاسبه نرخ بیکاری}$$

چرا بیکاری را بیشتر از آنچه اعلام می‌شود احساس می‌کنیم.

- ۱- کسانی که از جستجوی شغل دلسرد شدند بیکار محسوب نمی‌شوند.
- ۲- افرادی که شغل پاره وقت دارند جز شاغلین محاسبه می‌شود اما آنها خود را بیکار می‌دانند.
- ۳- کسانی که در کار غیر تخصصی کار می‌کنند شاغل محسوب می‌شوند ولی آنها خود را بیکار می‌دانند.
- ۴- افرادی که از بیمه بیکاری استفاده می‌کنند و در جایی مشغول به کار هستند با مأمور سرشماری درباره وضعیت شغلی خود با صداقت برخورد نکنند.

بازار نیروی کار

قیمت نیروی کار را دستمزد می‌گویند.

هر جایی که عرضه کنندگان نیروی کار با تقاضاکنندگان نیروی کار ارتباط داشته باشند بازار نیروی کار گویند. عرضه کنندگان نیروی کار کارگرانی هستند که با نیروی بدنی و یا فکری خود محصول یا خدمتی را تولید می‌کنند و حاضرند کار خود را در اختیار تقاضاکنندگان کار قرار دهند. تقاضاکنندگان نیروی کار: صاحبان شرکت‌ها و کارخانه‌ها یا سرمایه‌گذارانی هستند که نیروی کار را استخدام می‌کنند و گاهی در اقتصاد کارفرما هم می‌گویند.

فعالیت گروهی در کلاس

در دستمزد ۵ میلیون تومان با مازاد عرضه نیروی کار مواجه هستیم یعنی اینکه نیروی کار زیادی حاضرند با این دستمزد کار کنند و در مقابل کارفرمایان کمتری هستند که با این دستمزد حاضرند نیروی کار استخدام کند و تقاضا کنند حدود ۲۵ هزار نفر عرضه نیروی کار زیاد و تقاضاکننده در این قیمت کم هست. کارگران مجبور می‌شوند دستمزد را پایین بیاورند، این چرخه ادامه پیدا می‌کند تا به نقطه تعادل برسد.

www.my-dars.ir

در دستمزد ۲ میلیونی

تقاضاکنندگان و کارفرمایان دوست دارند با این دستمزد نیروی کار بیشتری را استخدام کنند ولی نیروی کار زیاد دوست ندارند با این قیمت کار کنند و ما در بازار دچار مازاد تقاضا هستیم حدود ۲۵ نفر مازاد تقاضا داریم. وقتی بازار دچار کمبود عرضه و کمبود تقاضا هست چگونه به حالت تعادلی برگردیم؟ وقتی مازاد عرضه داریم عرضه نیروی کار زیاد هست و تعداد زیادی بیکار می‌کنند یک تعدادی حاضرند با دستمزد پایین کار کنند دستمزدشان را پایین می‌آورند ولی تعداد تقاضا پیدا می‌کند و کارفرمایان می‌خواهند کارگران زیادی را استخدام کنند اگر این چرخه ادامه پیدا کند به

دستمزد به ۳/۵ میلیون می رسد که بازار به تعادل می رسد در دستمزد پایین تر از قیمت تعادلی هم به همین شکل هست وقتی دستمزد پایین تر از قیمت تعادلی باشد تقاضا زیاد ولی عرضه نیروی کار کم هست کارفرما مجبور می شود دستمزد را بالا ببرد وقتی دستمزد بالا می رود عرضه کنندگان زیاد می شوند وقتی دستمزد را بالا ببریم باز هم کارگران زیادی حاضر هستند کار کنند و این چرخه ادامه پیدا می کند تا به قیمت تعادلی برسد.

انواع بیکاری:

۱. **بیکاری اصطکاکي:** بیکاری کوتاه مدت هست شامل کسانی می شود که شغل خود را رها کردند و به امید

یافتن شغلی بهتر در جستجو هستند و افرادی که تازه وارد بازار کار هستند.

۲. **بیکاری فصلی:** کارگران به دلیل تغییرات فصلی شغل خود را از دست می دهند مانند کارگران ساختمانی و

کشاورزان در فصل زمستان.

۳. **بیکاری ساختاری:** بیکاری ناشی از اینکه تعداد افراد جویای کار با نیاز بازار کار تطبیق ندارند مانند عدم

تطبیق مهارت.

۴. **بیکاری دوره ای:** در زمان رکود با کاهش تولید نیاز به استخدام افراد و نیروی کار کم می شود.

در نمودار زیر مقدار و قیمت (دستمزد) تعادلی در بازار کار نشان داده شده است در دستمزد پنج میلیون تومانی بازار

دارای مازاد عرضه است و در قیمت دو میلیونی بازار با مازاد تقاضا روبروست اولاً تحلیل کنید که مازاد عرضه و تقاضا

در بازار کار به چه معناست؟ ثانیاً چگونه مقدار و قیمت بازار کار به حالت تعادلی باز می گردد.

پیامدهای بیکاری و رکود

پیامدهای بیکاری:

www.my-dars.ir

۱- مشکلات زیاد برای خانواده ها بوجود می آید.

۲- خانوارها درآمد خود را از دست می دهند.

۳- از پس انداز خود برای غذا و پوشاک و مسکن استفاده می کنند.

۴- از دیگران برای تأمین نیازهای خود قرض می گیرند.

۵- برای هزینه های غیر مترقبه مانند درمان خرابی لوازم خانگی ناتوان می شوند

۶- باعث بروز اختلافات خانوادگی

۷- افزایش جرم و جنایت

۸- تأثیر منفی بر بودجه از طریق صرف هزینه های زیاد برای برنامه های اجتماعی، بیمه بیکاری صرف کند.

۹- درآمد و مالیاتی دولت به علت نبود درآمد مردم کاهش می یابد.

۱۰- فقر

روش های تعیین فقر

مقایسه نیازمندی های افراد و یا خانوار را با توانمندی های آنان برای دستیابی به آن نیازها.

این شاخص ها ممکن است برای یک گروه کافی باشد برای گروه دیگر ناکافی باشد. مانند در مقایسه نواحی که از نظر سطح رفاه یکسان نیستند مانند شهر و روستا میزانی از سلامت برای روستائیان مطلوب برای خانوار شهری ناچیز است.

تعریف فقر نسبی: فقر را نسبت به وضعیتی که در آن هستیم می سنجمیم و معیار فقر در نواحی و زمان های مختلف متفاوت خواهد بود.

با فقر نسبی محاسبه تعداد افراد فقیر پیچیده و سخت خواهد بود.

تعریف فقر مطلق: افراد از تأمین احتیاجات اولیه زندگی خود عاجزند.

معیار فقر مطلق را می توان برای سنجش میزان فقر در نظر گرفت.

دولت و مسئله بیکاری و فقر:

عوامل بیکاری از دید کارفرمایان که باعث تعطیلی کارخانه - اخراج کارگران - کاهش دستمزد می شود:

۱- قاچاق کالا

www.my-dars.ir

۲- نبود فضای مناسب کسب و کار

۳- عدم توانایی تولیدکنندگان از بازپرداخت وام های کلان بانکی

۴- وجود قانون های متعدد متناقض و دائماً در حال تغییر

۵- اختلال در بازارهای انرژی جهان

۶- بحران های محیط زیستی یا بهداشتی مثل ویروس کرونا

اجرای سیاست فقرزدایی و برقراری عدالت از وظایف دولت هاست

روش های دولت برای اجرای سیاست فقرزدایی ← حمایت از شرکت های تولیدی – مبارزه با فساد

مسئولیت اجتماعی مردم در مقابل فقر

• ایجاد نهادهای توانمندسازی

• ایجاد خیریه ها

• تأسیس صندوق های قرض الحسنه

• انجام فعالیت های جهادی

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir